

MILJÖUTSKOTTETS BETÄNKANDE 11/2009 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om oljeskyddsfonden

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 22 september 2009 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om oljeskyddsfonden (RP 167/2009 rd) till miljöutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande (GrUU 24/2009 rd), som återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- miljøråd Olli Pahkala, miljöministeriet

- äldre budgetsekreterare Päivi Valkama, finansministeriet
- överingenjör Kalervo Jolma, Finlands miljöcentral
- tullöverinspektör Seppo Raitolahti, Tullstyrelsen
- expert Melinda Pascale, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
- chef för information, marknadsföring och samhällskontakter Osmo Kammonen och chef för delområde av affärsverksamheten Matti Lehmus, Neste Oil Oyj
- vice verkställande direktör Pekka Huttula, Olje- och Gasbranschens Centralförbund rf
- projektsamordnare Vanessa Klötzer, WWF Finland.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om oljeskyddsfonden ska ändras så att den oljeskyddsavgift som tas ut för att finansiera de ersättningar som betalas ur oljeskyddsfonden höjs från nuvarande 0,50 euro till 1,50 euro för varje ton olja. På motsvarande sätt föreslås det att kapitalgränserna för oljeskyddsfonden höjs femfaldigt.

Syftet med de föreslagna ändringarna är att trygga oljeskyddsfondens likviditet i en situation där de regionala räddningsverken och sta-

ten höjer sin oljebekämpningsberedskap betydligt med anledning av de ökade oljetransporterna på Finska viken.

När det gäller uppbörden av oljeskyddsavgiften föreslås dessutom vissa preciseringar med anledning av EG:s förordning om tullförfaranden.

Lagen avses träda i kraft den 1 november 2009.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning anser utskottet att propositionen är behövlig och motiverad. Utskottet tillstyrker lagförslaget med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Grundlagsutskottets anmärkningar

Oljeskyddsfonden står utanför statsbudgeten. För att ett lagförslag om väsentlig utvidgning av en sådan fond eller dess ändamål ska godkännas krävs det enligt 87 § i grundlagen minst två tredjedelars majoritet av de avgivna rösterna i riksdagen. I sitt utlåtande menar grundlagsutskottet att en femfaldig utvidgning av kapitalgränserna innebär en sådan väsentlig utvidgning av fonden som avses i 87 § i grundlagen, även om oljeskyddsfondens andel i sig också efter höjningarna fortfarande är ganska liten jämfört med fonderna utanför statsbudgeten som helhet. Därför krävs det kvalificerad majoritet enligt grundlagens 87 § för att godkänna lagförslaget.

Dessutom uppmärksammar grundlagsutskottet att ikraftträdandebestämmelsen i lagförslaget behöver ändras. Utifrån den föreslagna bestämmelsen ska det bestämmas när 6 och 7 § träder i kraft enbart med stöd av en EU-bestämmelse och därmed skulle det inte alls lagstiftas i Finland om ikraftträdandetidpunkten. Detta är inte förenligt med kraven på publicering och ikraftträdande av lagar i 79 § 3 mom. i grundlagen. Med hänvisning till grundlagsutskottets ståndpunkt föreslår miljöutskottet att ikraftträdandebestämmelsen ändras enligt förslaget i detaljmotiveringen nedan.

Propositionens utgångspunkter

Oljeskyddsfonden är en fond utanför statsbudgeten och förvaltas av miljöministeriet. Ur fonden betalas ersättning t.ex. till de regionala räddningsväsendena för kostnaderna för förvärv och upprätthållande av oljebekämpningsberedskap och för kostnaderna för skador till följd av en oljeolycka, om den som orsakat skadan inte ersätter kostnaderna.

Utskottet framhåller vikten av att förbättra oljebekämpningsberedskapen och betydelsen av oljeskyddsfonden för finansieringen av vår oljebekämpning. Finska viken har blivit en viktig rutt för oljetransporter. Risken för allvarliga olyckor har därför flerdubblats, särskilt på grund av den kraftigt ökade trafiken till Ryssland. Finlands miljöcentral har analyserat beredskapen för oljebekämpning på öppet hav, längs Finska vikens kuster och kapaciteten hos de kommunala regionala räddningsverken. Utifrån analyserna har en samlad rapport om behoven att förbättra oljebekämpningsberedskapen 2009—2018 lagts fram. Fartyg för ändamålet behöver renoveras och upphandlas. De regionala räddningsverken och andra myndigheter måste uppehålla och förbättra sin beredskap att bekämpa oljeskador vid kusten och i skärgården. Dagens kapacitet täcker in bekämpning av sedvanliga oljeskador men räcker inte till för att bekämpa stora skador. Utrustningen föråldras och måste därför förnyas eller grundligt repareras. Den behövliga fartygsupphandlingen kostar 30 miljoner euro per år och de regionala räddningsverkens kapacitet för oljebekämpning kostar 12,5 miljoner euro årligen.

Oljeskyddsfonden har betalat 8—10 miljoner euro i ersättningar om året, vilket på ett ungefär motsvarar de årliga intäkterna av oljeskyddsavgiften och det belopp av oljeavfallsavgiften som har överförts från statsbudgeten. Upphandlingskostnaderna är så stora att de influtna oljeskyddsavgifterna i nuläget inte räcker till för att ersätta dem. Därför föreslår regeringen att oljeskyddsavgiften höjs från 0,5 euro till 1,5 euro per ton, så att intäkterna beräknat utifrån importen i dag stiger till 24,7 miljoner euro per år. Om de regionala räddningsverkens kostnader för oljebekämpningsberedskap ersätts till fullt belopp och statens kostnader till 40—50 procent, bör det årliga inflödet av oljeskyddsavgifter röra sig kring 25 miljoner euro. Oljeskyddsavgiften var 0,37 euro per ton fram till 2003, 0,6 euro per ton 2003—2004 och 0,5 euro per ton sedan 2005.

Utskottet anser att förslaget är befogat, eftersom det garanterar fondens solvens när kostnaderna för förbättrad oljebekämpningsberedskap stiger och fonden ska ersätta kostnaderna till följd av väsentliga förbättringar av de regionala räddningsverkens och statens bekämpningsberedskap. Det är nödvändigt att förbättra beredskapen på grund av den ökade risken för olyckor. Utskottet anser ändå att de finländska oljeimportörerna inte ska behöva stå för alla kostnader för den beredskap som behövs inför riskerna till följd av att främst Rysslandstrafiken ökar. Oljeskyddsfonden har en lång historia och har fungerat utmärkt som central finansiär av vår nationella oljebekämpningsberedskap. Vi har förvärvat och vidmakthållit en hög beredskap med hjälp av medel från fonden. Men den här utgångspunkten har förändrats på grund av behovet att bereda sig på en ökad risk för olyckor till följd av den kraftigt ökande Rysslandstrafiken. Det väsentliga är i alla fall att satsa på att förebygga olyckor och vidmakthålla en tillräcklig bekämpningsberedskap.

Utskottet hänvisar till sitt föregående betänkande MiUB 16/2004 rd om ändring av lagen om oljeskyddsfonden. Där framhöll utskottet att en bättre oljebekämpningsberedskap kräver finansiering ur statsbudgeten och att kostnaderna för riskerna på grund av Rysslands ökade exporttrafik inte bara bör drabba finländska oljeimportörer utan fondens aktionsförmåga måste säkerställas genom statsbudgeten. Riksdagen godkände då på förslag av utskottet ett uttalande om att regeringen, i förekommande fall genom budgetlösningar, bör se till att oljeskyddsfondens handlingsförmåga tryggas under alla förhållanden.

Eftersom risken för oljeolyckor huvudsakligen ökar på grund av annan verksamhet än den i hemlandet anser utskottet med tanke på principen om förorenarens ansvar att det är tvivelaktigt att påföra främst oljeimportörer avgifter för att säkerställa en tillräcklig finansiering. Därför bör möjligheterna att bredda den finansiella basen undersökas. Utskottet påpekar att propositionen inte innehåller någon som helst interna-

tionell jämförelse av hur oljebekämpningsberedskap finansieras. De andra kustländerna vid Östersjön finansierar enligt uppgift sin beredskap genom medel från statsbudgeten.

Utskottet anser således att det inte har framförts tillräckliga grunder för att permanent höja oljeskyddsavgiften. Höjningen bör därför lämpligen bli temporär och gälla fram till utgången av 2012. Samtidigt förutsätter utskottet

att regeringen undersöker möjligheterna att bredda den finansiella basen för oljeskyddsfonden och ser till att fonden fortsatt kan fungera, i förekommande fall genom budgetlösningar (Utskottets förslag till uttalande).

Detaljmotivering

Ikraftträdandebestämmelsen. Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår miljöutskottet att 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen ändras så att där står att 6 och 7 § i lagen träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

Dessutom föreslår utskottet ett nytt 3 mom. i ikraftträdandebestämmelsen. Där ska det stå att den förhöjda oljeskyddsavgiften tas ut fram till utgången av 2012 och att höjningen av kapitalgränserna gäller fram till utgången av 2015.

Förslag till beslut

Således föreslår miljöutskottet

att lagförslaget i övrigt godkänns enligt propositionen men ingressen och ikraftträdandebestämmelsen med följande ändringar (Utskottets ändringsförslag),

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande) och

att lagförslaget behandlas i den ordning 87 § i grundlagen föreskriver.

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om oljeskyddsfonden

I enlighet med riksdagens beslut, *tillkommet på det sätt som föreskrivs i 87 § grundlagen, ändras* i lagen av den 30 december 2004 om oljeskyddsfonden (1406/2004) 5—7 § och 8 § 1 mom., av dem 5 § sådan den lyder i lag 430/2006, och fogas till lagen en ny 7 a § som följer:

Ikraftträdandebestämmelsen
(1 mom. som i RP)
*Bestämmelser om ikraftträdandet av 6 och 7 §
i denna lag utfärdas genom förordning av stats-
rådet.*

*Lagens 5 § är i kraft till den 31 december
2012 och 8 § 1 mom. är i kraft till den 31 decem-
ber 2015. (Ny)*

Utskottets förslag till uttalande

*Riksdagen förutsätter att regeringen
undersöker möjligheterna att bredda*

*den finansiella basen för oljeskyddsfon-
den och ser till att fonden fortsatt kan
fungera, i förekommande fall genom
budgetlösningar.*

Helsingfors den 2 december 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Susanna Huovinen /sd
medl. Christina Gestrin /sv
Timo Heinonen /saml
Timo Juurikkala /gröna
Timo Kaunisto /cent
Timo Korhonen /cent
Merja Kuusisto /sd

Sanna Perkiö /saml
Janne Seurujärvi /cent
Tarja Tallqvist /kd
Pauliina Viitamies /sd
Anne-Mari Virolainen /saml
ers. Unto Valpas /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.